

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	J.J.M. Woeltjes	Datum	12 oktober 2021
Doorkiesnummer	030-2862137	Kenmerk	9297912
E-mail	j.woeltjes@utrecht.nl	Onderwerp	Motie eerlijkere woonlasten
Bijlage(n)	1 (onderaan bijgevoegd)	Beleidsveld	Financiën

Geachte leden van de raad,

Op 3 december 2020 heeft uw raad de motie [M382 Eerlijkere verdeling woonlasten](#) aangenomen. In deze motie roept u ons college op uw raad een eerste uitwerking te presenteren van een meer gedifferentieerde van afvalstoffenheffing en mogelijk rioolheffing. Daarbij vraagt u ons om enkele varianten door te rekenen op basis van categorieën van huishoudens - bijvoorbeeld huishoudens van één persoon, twee personen, drie tot en met vijf personen en van zes personen en meer – en hierbij ook de gemeenten Eindhoven, Den Haag, Rotterdam en Zeist te betrekken. Tevens vraagt u ons te onderzoeken of personen van jonger dan 18 een lager dan wel geen tarief in rekening gebracht kan worden.

Uitgangspunten

We gaan er bij de berekeningen van uit dat de volledige kostendekkendheid bij de afvalstoffenheffing gehandhaafd blijft. We gaan uit van 157.000 huishoudens die een aanslag voor de afvalstoffenheffing ontvangen. Er wordt geen rekening gehouden met de kosten van kwijschelding, omdat nog niet is in te schatten hoe groot het aantal huishoudens per tariefklasse zal zijn dat voor kwijschelding in aanmerking komt.

Als nieuwe tariefklassen gaan we uit van de in de motie genoemde onderverdeling in vier huishoudensgrootte.

De 157.000 huishoudens zijn als volgt nader onder te verdelen:

Omvang huishouden	Aantal huishoudens	Aantal personen
1	53.502	53.502
2	56.983	113.966
3 tot en met 5	43.588	163.188
6 en meer	2.942	19.355
	157.015	350.011

In de motie wordt ook de rioolheffing genoemd als mogelijke onderzoeksrichting. Anders dan de afvalstoffenheffing wordt deze heffing alleen van eigenaren van woningen geheven. In de [Visie Water en Riolerings](#) is opgenomen dat een nieuwe systematiek van bekostiging via de rioolheffing die meer recht doet aan het principe 'de vervuiler betaalt' in dat kader wordt onderzocht. Een voorstel over deze systematiek van bekostiging komt nog naar de raad.

Minderjarigen

Wij hebben de vraag of minderjarigen buiten de heffing gelaten kunnen worden dan wel dat zij een lager tarief kennen aan de VNG voorgelegd. Er is, voor zover bekend, geen jurisprudentie die specifiek hierover gaat. Ook is er geen wettelijke bepaling die dit mogelijk maakt dan wel expliciet verbiedt. Dat houdt in dat er in beginsel een ruime beoordelingsvrijheid bestaat bij het vormgeven van de lokale heffingen. Door een tariefdifferentiatie worden belastingplichtigen verschillend behandeld. Een gemeente mag hiertoe echter alleen overgaan indien ervoor een objectieve en redelijke rechtvaardigingsgrond bestaat. Is die er niet, dan handelt de gemeente in strijd met het gelijkheidsbeginsel en het verbod op willekeur. Anders dan bij een differentiatie naar huishoudensgrootte, waar de rechtvaardigingsgrond gevonden wordt in het kostenveroorzakersbeginsel (de vervuiler betaalt), bestaat er voor een onderscheid naar leeftijd geen redelijke en objectieve rechtvaardigingsgrond. Om die reden is een lager dan wel nihil tarief voor minderjarigen niet toegestaan.

Gemeenten Rotterdam, Den Haag, Eindhoven en Zeist

De gemeenten Eindhoven, Rotterdam en Zeist kennen tarieven per huishoudensgrootte, waarbij ten minste drie klassen wordt onderscheiden.

- Rotterdam kent drie tarieven, voor huishoudens bestaande uit één persoon, twee personen en uit drie of meer personen.
- Den Haag kent drie tarieven, voor huishoudens bestaande uit één persoon, twee personen en uit drie of meer personen.
- Eindhoven kent vier tarieven, voor huishoudens bestaande uit één persoon, twee personen, drie personen en vier of meer personen
- Zeist kent vijf tarieven, voor huishoudens bestaande uit één persoon, twee personen, drie tot negen personen, 10 tot 24 personen en 25 tot 49 personen.

Op dit moment kent Utrecht twee tarieven, één voor eenpersoonshuishoudens en een voor huishoudens bestaande uit twee of meer personen.

Het ligt voor de hand om een nieuwe situatie te vergelijken met die in Eindhoven, aangezien in de motie wordt voorgesteld een variant uit te werken met 4 tariefklassen. Eindhoven kent ook vier tarieven. Zeist kent tarieven voor, naar Utrechtse begrippen, erg grote huishoudensgroottes, waardoor een vergelijking met deze gemeente minder voor de hand ligt.

Berekeningen

In de bijlage zijn een drietal berekeningen opgenomen, uitgaande van de tarieven 2021. Daarbij zijn een tweetal varianten uitgewerkt waarbij omvang van de huishoudens is aangehouden, zoals deze zijn aangegeven in de motie (M382 Eerlijke verdeling woonlasten) van de raad van 3 december 2020. Bij de eerste variant is de verdeling van de tarieven over de verschillende huishoudens vergelijkbaar met Eindhoven en bij de tweede variant is bij de verdeling van de tarieven uitgegaan van een lager tarief voor eenpersoonshuishoudens en vervolgens een vast bedrag van € 51 per gemiddelde gezinsgrootte extra gehanteerd voor elke volgende tariefklasse.

Burgemeester en wethouders

Datum 12 oktober 2021
Ons kenmerk 9297912

Bij de derde variant is de omvang van de huishoudens niet conform de motie M382, maar gelijk aan de variant welke Eindhoven hanteert. Ook de verdeling van de tarieven over de verschillende huishoudens is gelijk gehouden aan Eindhoven.

De 157.000 huishoudens in deze 3^e variant zijn als volgt nader onder te verdelen:

Omvang huishouden	Aantal huishoudens	Aantal personen
1	53.502	53.502
2	56.983	113.966
3	18.014	54.042
4 en meer	28.516	128.501
	157.015	350.011

Het uitbreiden van het aantal tariefklassen en het overeenkomstig aanpassen van de tarieven ten opzichte van de huidige situatie heeft onvermijdelijk tot gevolg dat de verdeling van de lastendruk tussen huishoudens verschuift. Met name voor grotere huishoudens met een relatief laag inkomen kan dit tot een aanzienlijke toename van de lastendruk leiden. Met een ingroeivariant kan hier geleidelijk naar toe gewerkt worden. Op dit moment is niet bekend of deze wijze van tariefdifferentiatie zal leiden tot meer kwijtschelding omdat we geen inzicht hebben in de relatie recht op kwijtschelding en omvang van het gezin. In het belang van het kunnen beoordelen van een eerlijkere verdeling van de totale woonlastendruk per doelgroep kunnen de bovengenoemde varianten van de afvalstoffenheffing niet los worden gezien van de ontwikkeling van de rioolheffing en andere woonlasten.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Bijlage – berekeningen uitgaande van tarieven 2021**Berekening 1**

In de motie wordt verzocht om bij een nieuwe tariefstructuur ook te kijken naar Eindhoven, Rotterdam, Den Haag en Zeist. In deze berekening is aansluiting gezocht bij de tarieven van Eindhoven. Zoals aangegeven kent Eindhoven een viertal tariefklassen afhankelijk van de huishoudensgrootte. Van de in de motie genoemde gemeenten sluit Eindhoven daarmee het beste aan bij een tariefstaffel met vier tarieven. In onderstaande berekening komt de onderlinge verhouding tussen de tarieven overeen met de verhoudingen zoals Eindhoven die hanteert. Dit houdt in dat er voor het tarief voor de eenpersoonshuishoudens een afslag van 10% is genomen ten opzichte van het huidige tarief, de opslag tussen het tarief voor eenpersoonshuishoudens en tweepersoonshuishoudens van 24% en tussen de daarboven gelegen tariefklassen van 19%. De levert een volgend beeld op:

Huishoudensgrootte	Tarief nieuw (per jaar)	Tarief vastgesteld (per jaar)	Verschil
1	€ 265,73	€ 295,25	- € 30
2	€ 329,50	€ 345,25	- € 16
3 tot en met 5	€ 392,10	€ 345,25	€ 47
6 en meer	€ 466,60	€ 345,25	€ 121

Berekening 2

In de huidige situatie is het verschil tussen het tarief voor een huishouden van één persoon en een huishouden van twee of meer personen € 50. Door het uitbreiden van het aantal tariefklassen kunnen de totale kosten van de afvalinzameling anders verdeeld worden, waarbij het algemene uitgangspunt dat de aangeboden hoeveelheid afval, en daarmee de kosten voor de inzameling samenhangt met de grootte van de het huishouden meer tot uitdrukking komt. Het tarief voor een eenpersoonshuishouden daalt daarmee ten opzichte van het huidige tarief. Door vervolgens rekening te houden met een vast bedrag, in dit geval € 51 afhankelijk van de (gemiddelde) huishoudensgrootte voor de overige tariefklassen, worden de kosten en daarmee het tarief verder verdeeld afhankelijk van de huishoudensgrootte.

Kort gezegd komt deze berekening op het volgende neer:

Het basistarief is het tarief voor een eenpersoonshuishouden van € 265,73 (10% afslag op het huidige tarief van € 295,25).

Vervolgens opslag van € 51,00 per gemiddeld aantal personen per huishouden per categorie. Het aantal huishoudens dat uit 3 tot en met 5 personen bestaat is 43.588, zoals aan het begin van de brief vermeld. Het totaal aantal personen in deze categorie is 163.188, waarmee het gemiddeld aantal personen per huishouden 3,7 bedraagt. Voor de categorie 6+ is het gemiddelde aantal personen 6,6. Dus de berekening voor categorie 3-5 is dus het basistarief plus 2,7 personen boven op het basistarief van één persoon. Dat levert de volgende tarieven op:

Huishoudensgrootte	Tarief nieuw (per jaar)	Tarief vastgesteld (per jaar)	Verschil
1	€ 265,73	€ 295,25	- € 30
2	€ 316,73	€ 345,25	- € 29
3 tot en met 5	€ 405,66	€ 345,25	€ 60
6 en meer	€ 550,25	€ 345,25	€ 205

Datum 12 oktober 2021
Ons kenmerk 9297912

Berekening 3

In deze berekening is de omvang van de huishoudens niet conform het voorstel opgenomen in de motie M382, maar gelijk aan de variant welke Eindhoven hanteert. Ook de verdeling van de tarieven over de verschillende huishoudens is gelijk gehouden aan Eindhoven. Dit houdt in dat er voor het tarief voor de eenpersoonshuishoudens een afslag van 12,85% is genomen ten opzichte van het huidige tarief en als opslag tussen de verschillende persoonshuishoudens de methode van Eindhoven is aangehouden, te weten:

- tussen een en tweepersoonshuishoudens van 24,3%
- tussen twee en drie persoonshuishoudens van 17,9%
- en vier persoonshuishoudens en meer van 18,8%.

De levert een volgend beeld op:

Huishoudensgrootte	Tarief nieuw (per jaar)	Tarief vastgesteld (per jaar)	Verschil
1	€ 257,31	€ 295,25	- € 38
2	€ 319,84	€ 345,25	- € 25
3	€ 377,09	€ 345,25	€ 32
4 en meer	€ 447,98	€ 345,25	€ 103